

Homofóbia sa dá liečiť

Projekt bol podporený Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom Programu Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA - nadácia na podporu sociálnych zmien.

Projekt: Predchádzanie homofóbie prostredníctvom vzdelávania

Obdobie realizácie: máj 2014 – december 2015

Príjemca podpory: Iniciatíva Inakosť

Financovanie: 29 180,00 € (AOI 90 % = 26 262,00 €)

Príjemca podpory

Iniciatíva Inakosť pôsobí v mimovládnom sektore už desať rokov a zameriava sa na obhajobu práv LGBTI ľudí. Jej hlavným cieľom je dosiahnuť taký právny stav, ktorý by viedol k zlepšeniu života párov rovnakého pohlavia a zabezpečil im život v dôstojnosti a bezpečí bez rizík. Za týmto účelom sa jej podarilo minulý rok založiť platformu Životné partnerstvo a zamerať sa na získanie podpory verejnosti a menej známych, ale o to kľúčovejších partnerov, ktorí by podporili požiadavku životného partnerstva adresovanú politikom.

Počas svojej existencie sme uskutočnili sériu rôznych advokačných aktivít, kampaní, komunikácie s politickými predstaviteľmi, ale aj postupne vybuďovali značku Filmového festivalu, ktorý prezentuje LGBTI komunitu kultivovaným spôsobom. V roku 2013 sme zrealizovali jeden z prvých tréningov pre VŠ študentov a dobrovoľníkov, ktorí mali záujem pracovať v tejto téme, ale hlavne vzdelávať a prispievať k pozitívnej osvete. Na jednej strane nás tešilo, že máme pozitívne skúsenosti so vzdelávaním tých, ktorí prejavili záujem a boli motivovaní pomôcť pri odstraňovaní predsudkov, na druhej strane nám bolo jasné, že sa musíme zamerať na tie cieľové skupiny, pre ktoré je vzdelávanie celoživotnou náplňou.

Reprezentatívne prieskumy, uskutočnené Agentúrou pre základné práva (FRA) a Medzinárodnou asociáciou lesbičiek a gejev (ILGA) nám len potvrdili to, čo sme vedeli na základe vlastných menších prieskumov a poznali z našej praxe či skúseností ľudí z komunity, že úroveň homofóbie v slovenskej spoločnosti je vysoká a že jedným z najčastejších prostredí, kde ľudia z komunity zažívajú predsudky za to, kým sú, je práve školské prostredie a oblasť vzdelávania. Postupne sme začali budovať spoluprácu s predstaviteľmi štátnej správy a čoskoro sme zistili, že nadviazať spoluprácu práve s Ministerstvom školstva a jeho organizáciami bude výzva, rozhodli sme sa preto na začiatok zamerať na samotných aktérov zmeny – učiteľov a pracovníkov s mládežou, ako aj budúcich pedagógov.

Projekt

Pri projekte sme sa veľa naučili:

- o sebe v organizácii;
- o cieľových skupinách;
- o tom, ako komunikovať (a ako vôbec nie) problematiku práv LGBTI ľudí;
- nastaviť nové priority.

Na začiatku realizácie Určili sme si pozície v projekte, s ktorými ale nie všetci boli stotožnení, čo malo následne aj vplyv na koordináciu projektu a riadenie ľudí. Pochopili sme tak, že o obsahu a priebehu úloh a zodpovedností je nevyhnutné diskutovať v tíme hneď na začiatku projektu, explicitne a so stanovením plánu, ktorý sa bude kontrolovať a dodržiavať. Ani najlepšie neformálne vzťahy v organizácii neznamenajú ešte, že projekt bude riadený dobre.

V čase realizácie projektu Pripraviť v projekte metodiku či čokoľvek na papier sa ukazuje ako jednoduchšie, ako pracovať v „teréne“, ale to je práve pre našu tému ťažiskové a nevyhnutné. Neboli sme zvyknutí na zlyhania ľudského faktora a na to, že každá cieľová skupina si vyžaduje osobitný prístup, v tomto smere sme sa v projekte veľa naučili tak o sebe, ako aj o druhých a o tom, ako efektívnejšie komunikovať, plánovať, častejšie komunikovať s donorm (napríklad nebáť sa komunikovať s donorm a nevnímať ho v tomto smere ako hrozbu, ale ako partnera, s ktorým dá konštruktívne komunikovať o vzniknutých problémoch, hlavne, ak je to včas).

Školiť študentov, dobrovoľníkov, ľudí z MVO či rôznych mládežníckych centier je oveľa jednoduchšie ako školiť zabehnutých dospelých z učiteľského prostredia, ich motivácia aj pod vplyvom okolností v školstve klesá, a tak získať skupinu učiteľov na vzdelávanie sa ukázal ako problém. Nakoniec sme ho po dohode s donorm vyriešili a stavili sme na lepšiu voľbu a formu, ale pripravenosť učiteľov na vzdelávanie v ľudských právach sme podcenili.

V závere realizácie projektu Keby sme sa pozerali na tento projekt len z hľadiska nevyužitého času, prvotnej neefektívnej komunikácie, nedostatočne vyškoleného počtu ľudí, museli by sme sebakriticky uznať, že sme nevyužili celý jeho potenciál. Lenže, keď sa pozrieme na výsledky projektu z hľadiska využiteľnosti a udržateľnosti pre celú organizáciu, na vybudované kontakty, na rozvoj jednotlivých účastníkov i na to, ako ich to ovplyvnilo v ďalšej voľbe pracovať pre túto tému, projekt dosiahol veľa.

Rovnako sme vytvorili typ metodiky a odporúčania, ktoré len tak ľahko nezostarnú a môžu veľmi dobre poslúžiť v ďalšej práci – nielen učiteľom a pracovníkom s

mládežou, ale všetkým, ktorí sa rozhodli angažovať v téme ľudských práv LGBTI ľudí.

Dlhodobý prínos

Každá organizácia, ktorá dlhodobo pôsobí v oblasti ľudských práv, zažije stav vyhorenia a pocitu bezmocnosti z toho, že sa situácia v tejto téme na Slovensku tak ľahko nezmení. V čase, kedy sme chceli šíriť osvetu a školiť neznámych ľudí, sa v nás tieto pocity ešte prehĺbili, keďže sme práve v čase realizácie projektu zažili snáď najvypuklejšie útoky zo strany náboženských a konzervatívnych extrémistov na našu organizáciu, lektorov, ale aj samotného donora (prelom roka 2014/2015). Úprimne, neprinieslo nám to chuť pracovať ani presvedčenie, že môžeme niečo zmeniť.

Práve školenia, ktoré sa podarilo uskutočniť a kontakt s novými mladými ľuďmi nás však presvedčili, že pocity vyhorenia a únavy z aktivistickej práce viac ako 10 rokov, sú dočasné a to, čo pretrváva je naša investícia do týchto ľudí.

Našimi školeniami tak prešli ľudia, z ktorých mnohí sa angažujú dodnes a pod vplyvom našich školení sa rozhodli na absolvovanie lektorských kurzov a zvyšovanie zručností v advokačnej práci. Jeden učiteľ sa tak rozhodol, čo je najlepšie pre neho aj jeho žiakov a rozhodol sa, že nebude v škole v čase referenda mlčať, dvaja študenti si založili nové občianske združenie a rozhodli sa pokračovať v spolupráci s nami – či už na kampaniach, ale hlavne v oblasti vzdelávania, iná študentka sa stala hybným článkom občianskych aktivít v Banskej Bystrici, ďalších sme inšpirovali v písaní diplomových a dizertačných prác, v napísaní projektu na založenie časopisu, inšpirovali sme vznik divadelnej hry o nenávisťných prejavoch, niektorí sa podujali na najťažšie rozhodnutie svojho života – povedať svojim blízkym, rodinám, spolužiakom, kolegom v práci, že sú geovia / lesby a že je to tak ok. Považujeme aj také osobné príbehy za dôležité a máličko revolučné, lebo sa nám v našej každodennej práci ukazuje, že najlepšie sa darí búrať predsudky práve v osobnom kontakte. Vyškolili sme tak necelých 50 ľudí, ale keby len každý z nich preniesol svoje poznatky na 5 ďalších ľudí, už len to je veľký úspech. Za veľký úspech pre našu organizáciu považujeme, že sme to pod tlakom útokov obstáli, že sme sa snažili splniť svoj záväzok voči donorovi a že sme sa naučili, ako v najbližšej budúcnosti plánovať takéto vzdelávanie, ako sa to dá (a ako vôbec nie) a kde potrebujeme na spoluprácu osloviť konkrétnych ľudí z ministerstva, metodických centier, využiť kontakty z ľudskoprávných výborov.

Hlavné poučenia a odporúčania pre podobné projekty

- oplatí sa investovať do mladých ľudí a spolupráce s mládežníckymi radami a centrami;
- oplatí sa budovať spoluprácu a kontakty s ľuďmi zo štátnej správy (nie, nie sú to naši „nepriatelia“, sú to kľúčoví partneri a bez nich to nejde);

- oplatí sa nájsť si jednu/dve školy a zrealizovať viacfázový pilotný projekt a ukázať na príklade jednej školy, jej učiteľov a študentov, že dobrá škola je taká, ktorá venuje pozornosť ľudským právam;
- oplatí sa komunikovať s donatorom – vždy;
- oplatí sa nevzdávať sa;
- oplatí sa učiť sa a ostať otvorený voči novým ľuďom a tzv. „straight allies“, o ktorých existencii sme netušili;
- neoplatí sa zameriavať na negatívne pocity a neprajnícke reči, tie odídu, ak im nebudeme venovať prílišnú pozornosť.

English summary

Iniciatíva Inakosť is a civic association, founded in 2006. The aim of the association is the defense and promotion of LGBTI people and the detection and elimination of all forms of discrimination based on ground sexual orientation and gender identity and liberation from the homophobia.

The goal of the project is to prevent homophobic bullying and discrimination based on sexual orientation and gender identity among youth and children through training of adults who work with youth and children.

Main lessons and recommendations:

- It is worth investing in young people and in cooperation with youth councils and centres;
- It is worth to cooperate and network with people from state administration authorities (they are not our “enemies”, instead they are our key partners);
- It is worth finding one or two schools and work there on multiphase pilot projects, thus showing, through examples of schools, their teachers and students, that a good school is the one that respects human rights;
- It is worth communicating with the donor – always;
- It is worth not giving up;
- It is worth learning and remaining open to new people, including straight allies; these may be very new people whom we knew nothing about before;
- It is not worth focusing on negative feelings and envious talks; they will vanish, once not given too much attention.